

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2024. május 8.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Ismeretszerzés, források használata és a Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Ismeretszerzés, források használata és a Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Ismeretszerzés, a források használata és a Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek</i> szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes ($\checkmark$ Tidő, illetve $\checkmark$ Tér), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az **általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes ($\checkmark$), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános (K1)** és a **konkrét (K2) történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek

Az *Ismeretszerzés, források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszlemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszlem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve a történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni a történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Augustus (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) Az, hogy a senatusban a hívei legyenek többségben. / Az, hogy ellenfeleit eltávolítsa a senatusból. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, ha a senatus összetételére vonatkozik.)

b) Félt, hogy őt is megpróbálják meggyilkolni, mint Caesart. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, amennyiben Caesar neve szerepel benne.)

c) A senatus jelentéktelenné tétele. / A senatus szerepének gyengítése a döntéshozatalban. / Saját személyes befolyásának növelése. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

d) Akaratának megfelelő döntés szülessen a szavazás során. / A szavazás eredményét ezáltal befolyásolhatta. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

2. Középkori szerzetesrendek (Összesen 4 pont.)

Állítás	Forrás(ok) betűjelei
a) A szerzetesek egyik fontos fogadalma (erénye), az engedelmesség jelenik meg benne.	A B C E
b) A szerzetesek egyik fontos fogadalma (erénye), a szegénység jelenik meg benne.	C
c) A szerzetesek egyik fontos fogadalma (erénye), a szüzesség / tisztaság jelenik meg benne.	E
d) A rend jelszavaként használt „imádkozzál és dolgozzál” kifejezést tükrözi.	D

(Elemenként 0,5 pont.)

Az a) feladatrészben a négy betűjel közül bármely három, bármely sorrendben elfogadható.

e) Mert így távol lehettek a világtól / a világ kísértéseitől. / A világtól távol könnyebb volt csak Istenre figyelni. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

3. Hunyadi János (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a) 2., 4., 5., 7.

Leírás	Dátum
b) Hunyadi támadó hadjáratot indított egy ütközőállam területén, ám többek között egy szövetségesének kényszerű távolmaradása miatt vereséget szenvedett.	1448
c) Ekkor kötöttek békét egy sikeres magyar hadjárat után az Oszmán Birodalom akkori fővárosában.	1444
d) Hunyadi jelentős vereséget mért arra a török bégre, aki az általa vajdaként kormányzott tartományt pusztította.	1442
e) A török támadás ugyanannál a várnál két évtizeden belül másodszor is kudarcot vallott.	1456

4. Kora újkori gazdaság (Összesen 4 pont.)

a) India (0,5 pont)

b) Kína (0,5 pont)

c) Közép-Amerika (0,5 pont)

d) infláció / árforradalom (Elfogadható még: iparolló / ipari olló.) (0,5 pont)

e) Növelték a mezőgazdasági termelést / exportot. / Megnövelték a majorság területét. / Növelték a robot mennyiségét. / Röghöz kötötték a jobbágyokat. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (A kontinentális munkamegosztás nem elfogadható válasz.) (1 pont)

f) Növelték az ipari termelést / exportot. / Elterjedtek a manufaktúrák. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (A kontinentális munkamegosztás nem elfogadható válasz.) (1 pont)

5. A török kiűzése (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a) Habsburg Birodalom / Német-római Birodalom / Német-római Császárság (Elfogadható még: Ausztria.)

b) Oszmán / Török Birodalom (Elfogadható még: Oszmán-Török Birodalom.)

Állítás	Település / terület neve	Sorszám
c) Az oszmán hódoltság székvárosát 1686-ban foglalták vissza a keresztény seregek.	Buda	5.
d) A karlócai béke értelmében Magyarországnak ez a területe török kézen maradt.	(Temesi) Bánság / Temesi bánság/ Bánát / Temesköz	3.
e) Magyarország egykori déli végvárrendszerének legfontosabb várát a török a visszafoglaló háború során előbb elvesztette, majd visszafoglalta, és 1699 után is a kezén maradt.	Nándorfehérvár / Belgrád	4.

6. Ipari forradalom társadalmi hatásai (Összesen 4 pont.)

a) 4., 5. (Elemenként 0,5 pont.)

b) középosztály / középosztály, alkalmazottak / alkalmazottak (1 pont)

c) A közlekedés fejlődésének köszönhetően gyorsabbá / olcsóbbá vált a szállítás. (Elfogadható még a csomagolótechnika / a nyomdatechnika fejlődésére való utalás.) (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

d) Az európaiakat felsőbbrendűnek tartották, ezért a kép a gyermeket szolgaként ábrázolja. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, amennyiben a vizsgázó megfelelően alátámasztja azt.) (1 pont)

7. Az 1848-as forradalom (Összesen 4 pont.)

a) (A magyar) államnyelv (bevezetése). (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (0,5 pont)

b) A(z egyéni) szabadságjogok biztosítását ígérte. / A jogegyenlőséget hangoztatta. / Szabad nyelvhasználatot ígért. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) A nemzetiségek önálló nemzetként való elismerése. / Kollektív jogok (biztosítása). / Területi autonómia (biztosítása). (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

d) 3. (0,5 pont)

e) (A magyarokhoz képest) kevesebben / kisebb arányban teljesítették a cenzust. / Alacsonyabb volt az átlagos életszínvonaluk (így kevesebb volt köztük a választópolgár). / A választhatóságot a törvény magyar nyelvtudáshoz kötötte. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

8. A gazdasági világválság (Összesen 4 pont.)

a) túltermelés (0,5 pont)

b) tőzsde összeomlása (0,5 pont)

c) bankok csődje (0,5 pont)

d) munkanélküliség (0,5 pont)

e) A túltermelés csökkentése. / Az árak (további) esésének megakadályozása. / A költségek csökkentése. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

f) Azért, mert (a válság következtében) sokan éheztek / nyomorogtak / nem tudták megfizetni az élelmiszert. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

9. Magyarország 1919-ben (Összesen 3 pont.)

- a) Tanácsköztársaság / tanácsköztársaság (Elfogadható még: proletárdiktatúra.) (0,5 pont)
 b) Kun Béla (0,5 pont)
 c) román(ok) (Elfogadható még: Románia.) (0,5 pont)
 d) 3. (0,5 pont)
 e)

1.	2.	3.	4.
C	A	D	B

(A helyes sorrend: 1 pont.)

10. A kétpólusú világrend megszűnése (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) Bezárkózott / elzárkózott a világ többi részétől. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
 b) áttört (berlini) fal / lebontott vasfüggöny (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
 c) A Szovjetunió maga bontotta le az általa emelt vasfüggönnyt. / Gorbacsov politikája indította el a keleti tömb országainak rendszerváltoztatásait. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

11. Szovjetizálás (komplex tesztfeladat) (Összesen 8 pont.)

Nemzet- / országgyűlés	Forrás betűjele
a) Ideiglenes Nemzetgyűlés	E
b) 1945-ben választott nemzetgyűlés	B
c) 1947-ben választott országgyűlés	D
d) 1949-ben választott országgyűlés	A

(Elemenként 0,5 pont.)

- e) (Magas) infláció alakult ki. / A pengő elvesztette az értékét. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
 f) Az egyházi iskolák a kommunista ideológiával ellentétes nevelést folytattak. / Az egyházat iskoláitól való megfosztásával is gyengíteni kívánták. / A kommunisták vallásellenesek voltak. / Minden, az államtól független szervezetet meg akartak szüntetni. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.) (1 pont)
 g) Rajk László (0,5 pont)
 h) Mindszenty József (0,5 pont)
 i) fegyverszünet (0,5 pont)
 j) jóvátétel (0,5 pont)
 k)

Sorszám	Párt neve
1.	Független Kisgazdapárt / FKgP
2.	Magyar Kommunista Párt / MKP
3.	Szociáldemokrata Párt / SZDP

(Elemenként 0,5 pont.)

- l) Slachta Margit (Elfogadható még: Schlachta Margit.) (0,5 pont)

12. Választási rendszer (Összesen 4 pont.)

- a) többségi (0,5 pont)
 b) arányos (0,5 pont)
 c) 3. (0,5 pont)
 d) 2. (0,5 pont)

e) nemzetiségi listára (0,5 pont)

f) nincs magyarországi lakhelye / határon túli magyar (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (0,5 pont)

g) A választókerületek (nagyjából) egyforma lakosságszámúak. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Hűbéri rendszer

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a hűbéri rendszer jellemzőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a hűbéri rendszer a kora középkori Nyugat-Európában alakult ki.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. feudalizmus, hűbériség, nemes, király.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a hűbéri eskü valamely jellemzőjét (pl. a hűbéres hűséget fogadott hűbérurának; a hűbérúr és a hűbéres között kötött; tartalmát néha írásban is rögzítették), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel jött létre a hűbéri viszony; az eskü megszegése bűncselekménynek / erkölcsi véttségnek számított; a hűbéri kötelezettség öröklődött; a hűbéresnek is lehetett hűbérese; hűbéri piramis / lánc alakulhatott ki; a legfőbb hűbérúr a király volt).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a hűbérúr bíraskodhatott hűbéresei felett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az igazságszolgáltatás is a hűbéri rendszer keretében történt; nemesek felett csak nemesek / a király ítélkezhetett; az ország irányítása is a hűbéreseken keresztül történt).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a hűbérúr birtokot adományozott hűbéresének, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hűbérbirtok öröklődött; a jellemző öröklési forma a primogenitúra volt; egy hűbéres több hűbérúrtól is kaphatott birtokot; a hűbérbirtok egy részét gyakran tovább adományozták; hűbéri piramis / lánc alakulhatott ki; a birtokkal a rajta lakók feletti hatalmat is eladományozták).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a hűbéres katonai szolgálattal tartozott hűbérurának, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek anyagi alapját képezte a hűbérbirtok; a hűbériség korára a nehézlovas / lovagi harcmodor volt jellemző; az ország haderejét a hűbéresek csapatai alkották; a hűbérúr védelemben részesítette a hűbéresét).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Első világháború		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a hadigazdaság működését mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy 1914–1918 között zajlott az első világháború, és megállapításai a hadviselő felekre vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. hadigazdaság, infláció, hátország, hadikölcsön.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. az állam ösztönözte a hadikölcsön jegyzését; a hátország támogatta a háborús erőfeszítéseket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez belső eladósodáshoz vezetett; a központi hatalmak jobban rá voltak utalva a hadikölcsönre; az antant amerikai hitelekhez is hozzáfért; a hadikölcsön jegyzését hazafias tettként állították be).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a háború elhúzódásával egyre jobban nőtt az infláció / a pénzmennyiség), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egyre több fedezetlen pénzkibocsátás történt; a fizetéképtelenséget pénznyomtatással kerülték el; a pénzkibocsátás növelte az inflációt; romlott az életszínvonal; egyre több termék árát rögzítették).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a termelést a hadsereg igényei / a háborús célok határozták meg, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a polgári lakosság ellátása másodrendű volt; anyagcsata alakult ki; a besorozásnál figyelemmel voltak a gazdaság munkaerőigényére; bevezették a jegyrendszert a hátországban; korlátozták a polgári szabadságjogokat; betiltották a sztrájkokat).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy munkaerőhiány jött létre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nők tömegesen kezdtek el dolgozni; a férfiak a fronton harcoltak; hadifoglyokat dolgoztattak; emiatt csökkent a termelés).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. A reformkori Magyarország (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a reformellenzék legfontosabb társadalmi és gazdasági átalakulást célzó javaslatait és azok célját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a reformkor időszakának kezdő és záró évszámát: 1825/1830/1832–1848.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a Habsburg Birodalom része volt / fő kereskedelmi partnere Ausztria volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. jobbágy, nemes, hitel / tőke, ipar.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. polgári átalakulás / társadalom, ősiség, közteherviselés, jobbágyfelszabadítás / örökváltság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a magyar nemesek nehezen jutottak tőkéhez / hitelhez; a magyar nemesek sokszor kénytelenek voltak áron alul adni terményeiket, hogy pénzhez jussanak), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy Széchenyi az ősiség törvényének eltörlését / a nemesi birtok fedezetként való felhasználásának lehetővé tételét / a birtokok szabad adásvételének engedélyezését javasolta.	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Kossuth a nemesi adómentesség eltörlését / a közteherviselés bevezetését javasolta; azzal érvelt, hogy a politikai hatalom feltétele az adózás), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a cél a nemesi kiváltságok eltörlése volt; a jobbágyfelszabadítás miatti kárpótlást is segíthette volna az adóbevételek növelése).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy a telkes jobbágyok aránya csökkent / a zsellérek aránya nőtt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek oka a telekaprozódás / népességnövekedés volt; a jobbágyok elszegényedése is indokoltá tette a jobbágykérdés napirendre vételét; a jobbágykérdés a reformkor fő kérdésévé vált; a jobbágyok elszegényedése növelte a jobbágyfelkelés veszélyét).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a magyar társadalom egy része a magyar iparcikkek vásárlását részesítette előnyben; a reformellenzék sikertelenül próbálta elfogadtatni a vámrendszer magyar ipar számára kedvező módosítását / a védővámokat; a bécsi udvarnak nem állt érdekében a magyar ipar fejlesztése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyar ipar fejlesztése érdekében hozták létre a Védegyletet; a magyar ipar nehezen tudta felvenni a versenyt az örökös tartományok iparával; az ipar fejlesztésének igénye összefüggött a nemzeti önállóság növelésével; a Védegylet nem rendelkezett széles támogatottsággal).	0–3

Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a reformellenzék célja a polgári átalakulás / a modernizáció / Magyarország felzárkóztatása volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a reformjavaslatok megfogalmazását a rendszeresen megtartott országgyűlések tették lehetővé; a nemesség állt a reformok élére; az első jelentősebb reformjavaslatok Széchenyi nevéhez fűződtek; Kossuth vált a reformellenzék vezéralakjává; Széchenyi és Kossuth között vita alakult ki a reformok bevezetésének módjáról; a javaslatok eszmei alapja a liberális nacionalizmus volt; alapvető feltétel volt az érdekegyesítés; a reformok többsége csak a forradalmat követően / az áprilisi törvények elfogadásával valósult meg).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a reformkorban megfogalmazódott a jobbágyfelszabadítás gondolata, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan, (pl. az önkéntes örökváltságról elfogadott törvény nem hozott érdemi változást; a kötelező örökváltságot állami kárpótlással képzelték el; a jobbágyok telkük tulajdonosává / szabad polgárrá válhattak; ez a jogkiterjesztés / jog-egyenlőség megvalósulását eredményezte volna).	0–3
	E3 Rögzít egy, a forrásokban nem szereplő gazdasági reformot / reformjavaslatot / gyakorlati kezdeményezést (pl. törvényt hoztak a szabad gyáralapításról / a vasútépítésről; Széchenyi a céhek / monopóliumok / hatósági árszabás eltörlését javasolta; Széchenyi kezdeményezésére elkezdődött a Lánchíd építése / megindult a gőzhajózás / létrejöttek az első gyárak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a korszakban bontakozott ki Nyugat-Európában az ipari forradalom; az ipar fejlesztésének igénye összefüggött a nemzeti önállóság növelésével; a reformjavaslatok a tőkés fejlődés / szabad verseny feltételeinek megteremtését célozták; Széchenyi a közlekedés fejlesztésével is a gazdaság fellendítését igyekezett előmozdítani; angliai útjai során érzékelt a magyar gazdaság elmaradottságát).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. A trianoni békediktátum

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a szomszédos országok Magyarországgal szemben támasztott követeléseit, feltételeit és azok érvényesülését mutatja be a trianoni békediktátumban. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a trianoni békediktátum aláírásának időpontját: 1920. június 4.	0–2
	T2 Rögzíti a téma legalább két térbeli elemét (pl. utódállamok, a gazdasági egység megbomlására utaló földrajzi példák).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nemzetállam / utódállam, királyság, nyersanyag, közlekedés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. békediktátum / békeszerződés, etnikum / nemzetiség, revízió / kisantant, jóvátétel.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. történelmi érvekkel is alátámasztották Erdély / Partium / Tiszántúl elfoglalását; a románokat a civilizáció védelmezőiként mutatta be; a románok a civilizáció védelmében / bolsevizmus elleni fellépésük miatt igényelnek tiszántúli területeket is), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Tanácsköztársaság elleni fellépés ürügyén foglalták el Budapestet; a román hadsereg betörése / a Vix-jegyzék a román területi igények megvalósulását segítette; Csehszlovákia / a délszáv állam is hivatkozott történelmi érvekre).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a térkép alapján (pl. Magyarország területe jelentősen csökkenne a követelések teljesítése esetén; az utódállamok területi követelései részben fedték egymást; az utódállamok nem minden követelése teljesült), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. már a háború alatt kaptak ilyen ígéreteket; a követelések nem vették figyelembe a nemzetiségi viszonyokat / az önrendelkezési jogot; megvalósulásuk esetén magyarok milliói kerültek kisebbségbe; már a háború alatt az Osztrák–Magyar Monarchia / a Magyar Királyság felszámolását szorgalmazták).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a térkép alapján (pl. megteremtették a vasúti összeköttetést az utódállamok között; a trianoni határok meghúzását befolyásolták a vasútvonalak; a keresztirányú vasútvonalak általában a határon túlra kerültek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vasútvonalak elcsatolása gazdasági és katonai érdekek mentén történt; a magyar vasúthálózat ezzel teljesen Budapest-központúvá vált; ezzel az ürüggyel határ menti magyar többségű területeket csatoltak el az országtól; ez megnehezítette a kereskedelmet; az utódállamok / a magyarországi nemzetiségi képviselők kaptak lehetőséget a javaslataik benyújtására).	0–3

	F4 Rögzít egy tényt a táblázattal kapcsolatban, (pl. jelentős nyersanyaglelőhelyeket csatoltak el; az ipari kapacitás egy részét elvesztette az ország), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az utódállamok saját nemzeti ipart akartak kiépíteni; a gazdasági döntésekkel is Magyarország megbüntetése volt a cél; a trianoni Magyarországon az ipari kapacitás meghaladta a rendelkezésre álló nyersanyagokét; az utódállamok nem rendelkeztek a nyersanyagok feldolgozásához szükséges iparral; az új határok minden új államnak gazdasági nehézségeket okoztak).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy tényt az új határokkal kapcsolatban (pl. az ország elveszítette területének kb. kétharmadát / lakosságának több mint felét; az utódállamok nem minden követelése teljesült; az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása nagyhatalmi érdekeket szolgált), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország egy európai nagyhatalom részéből kis országgá vált; soknemzetiségű államból nemzetállam lett / az utódállamok mind többnemzetiségűek lettek; a béke nem vette figyelembe az etnikai elveket; <i>vagy</i> felsorolja a jelentősebb elcsatolt területeket).	0–3
	E2 Rögzíti a békeszerződés egy katonai rendelkezését (pl. a magyar haderő létszámát 35 000 főben maximálták; a hadsereg fegyverzetét korlátozták / tiltották a modern fegyverek használatát; tiltották a hadkötelezettséget), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a revízió megakadályozása volt a cél; Magyarország ellen megalakult a kisantant; Magyarország önmaga megvédésére is képtelenné vált).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Magyarországot jóvátétel fizetésére kötelezték, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. később határozták meg a fizetendő összeget; az éves magyar költségvetés egy része volt a jóvátétel fedezete; pénz helyett áruban is lehetett fizetni; a gazdasági blokádnak mellett a jóvátétel-fizetés nehezítette a gazdasági talpra állást / az esetleges revíziót; a háborús károk megtérítését kérték; a háborús felelősségre hivatkozva követeltek jóvátételt; a jóvátételt Magyarország 20 éven át volt köteles fizetni; a teljes összeg a jóvátételi fizetések eltörlése következtében sohasem került kifizetésre).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A nyugati kereszténység a 4–11. században (komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a nyugati keresztény egyház kialakulásának folyamatát a 4. századtól a 11. század közepéig a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két, a témához kapcsolódó – a forrásokban nem szereplő – lényegi időpontot (pl. milánói ediktum: 313, niceai zsinat: 325, a bencés rend megalapítása: 6. század, az egyházszakadás 1054).	0–2
	T2 Utal arra, hogy a nyugati egyház központja Rómában volt, és rögzít még legalább egy térbeli elemet (pl. az ókorban először a birodalom keleti részén terjedt el a kereszténység, az első bencés kolostor Itáliában / Monte Cassinóban jött létre).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. egyház, állam, hatalom, uralkodó / császár.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. pápa, érsek(ség) / püspök(ség) / egyházmegye, szerzetes(ség) / kolostor, bencés rend.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti, hogy Theodosius kötelezővé tette a keresztény vallást, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez a pogány kultuszok betiltását jelentette; ez mutatja, hogy a kereszténység az egész birodalomban jelentős vallássá vált; ettől a birodalom egységének megőrzését / uralkodói hatalmának megerősítését remélte; a kereszténység államvallás lett a Római Birodalomban).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. Jézus Péterre bízta az egyház vezetését / Péter hitét az egyház szilárd alapjának tekintette), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a pápák Szent Péter utódai voltak a római püspöki tisztségben; a pápák erre hivatkozva tekintették magukat az egyház vezetőinek).	0–3
	F3 Rögzíti egy tény a Pápai / Egyházi Államról (pl. Közép-Itáliában jött létre; frank segítséggel / Kis Pippin segítségével jött létre) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel a pápák világi uralkodóvá is váltak; ez biztosította a pápák függetlenségét a világi hatalmaktól).	0–3
	F4 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a kora középkorban a kereszténység a Római Birodalom egykori határain túl is elterjedt; pogány / germán és szláv népek is keresztény hitre tértek; a nyugat- és közép-európai térítés nagyrészt Rómából indult ki), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a térítésben a bencés szerzetesek játszották a főszerepet; az egyes népek megtérése jellemzően az uralkodó döntésén alapult; a térítés hatalmi célokot szolgált; a térítés során engedményeket tettek a pogányoknak / a pogány hitvilág bizonyos elemeit összeegyeztették a kereszténységgel; a térítés sok esetben erőszakosan történt).	0–3

	F5 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a nyugati egyház felépítése hierarchikus volt; a pápának alárendelve működtek az egyházi intézmények / a szerzetesrendek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nyugati egyházat az egységes szervezet / működés jellemezte; az egységes egyház / liturgia kialakításában fontos szerepe volt I. /Nagy Szent/ Gergely pápának; a pápákat – egy idő után – a bíborosok választották).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy Nagy Konstantin / Constantinus császár engedélyezte a keresztény vallás gyakorlását, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. kiadta a milánói rendeletet; megszűnt a keresztények üldözése; ezt követően kezdett el kiépülni az egyházszerzet; ezt követően fogadták el az egységes hitvallást).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt az ókor végén / a középkor kezdetén működő egyházszerzetre vonatkozóan (pl. öt fő egyházi központ / patriarchátus alakult ki; a Nyugat-római Birodalom bukásával az egyház nyugati része felett megszűnt a világi uralkodók ellenőrzése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az egyházi központok többsége arab uralom alá került; a római és a konstantinápolyi pátriárka között versengés alakult ki; Róma püspökeinek hatalma megerősödött az egyházon belül).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Szent Benedek megalapította a bencés rendet, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szerzetesség keleti mintára terjedt el nyugaton is; a szerzetesrend közvetlenül a pápának alárendelve működött; a bencés szerzetesek fontos szerepet játszottak a pogányok megtérítésében; a szerzetesek a világtól elvonulva kolostorokban éltek; a kolostorok élén az apát állt; a szerzetesek szegénységet, tisztaságot és engedelmisséget fogadtak; a szerzetesek a hitélet mellett fizikai és szellemi munkát is végeztek; az ezredforduló után létrejött a ciszterci rend is).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy a nyugati és a keleti egyház szétvált, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a két egyházi vezető nem értett egyet az egyházfőség kérdésében; a római pápák az egész kereszténység vezetőiként tekintettek magukra; a két egyházi vezető kölcsönösen kiátkozta egymást; az egyház két felében már a korábbi évszázadokban kialakult különbségek a liturgia / a hitelvek terén is).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. I. Károly és Hunyadi Mátyás

(komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően I. Károly és Hunyadi Mátyás uralmát veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy I. Károly 1301 / 1308 / 1310–1342 között uralkodott.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Hunyadi Mátyás 1458–1490 között uralkodott.	0–2
	T3 Rögzíti a téma egy térbeli elemét Károllyal kapcsolatban (pl. tartományurak területei, Temesvár / Visegrád / Buda királyi központok, a dinasztia nápolyi származása, szövetség Csehországgal / Lengyelországgal).	0–2
	T4 Rögzíti a téma egy térbeli elemét Mátyással kapcsolatban (pl. Buda / Visegrád királyi központok, déli végvárvonal / Nándorfehérvár, nyugati hódítások: Bécs / Ausztria / Morvaország / Szilézia).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, regálé, rendi monarchia, báró / familiaritás / nemesség.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. bandérium, honorbirtok, rendkívüli hadiadó, fekete sereg.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti, hogy az Anjou-korban a király volt a legnagyobb birtokos / a királyi birtokállomány meghaladta a 30 leggazdagabb báróét együttesen, rögzíti, hogy a Hunyadiak korában a király már csak egy volt a nagybirtokosok közül, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. I. Károly a tartományurak legyőzésével növelte a birtokállományt, Mátyás hatalomra jutása viszont a bárókkal kötött kompromisszum eredménye volt; már az Anjou-korban sem a birtokállomány volt a királyi hatalom alapja; mindkét uralkodó birtokadományokkal igyekezett hű bárói réteget kialakítani; Károly honorbirtokokat is adományozott, ezek Mátyás korára azonban örökbirtokká alakultak).	0–4
	F2 Rögzíti, hogy Károly haderejét jelentős részben bandériumok / nehézlovasság alkották, rögzíti, hogy Mátyás haderejének jelentős része zsoldos volt, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét időszakban a korábbihoz képest a nyugati minta átvétele / modernizáció történt; a hadsereg szerkezete tükrözte a társadalmi viszonyokat / a rendi fejlődést; a magyar haderő az egész középkorban alapvetően lovashadsereg volt; Mátyás hadserege inkább korát meghaladó / kivételes volt, míg Károlyé illeszkedett a kor viszonyaihoz).	0–4
	F3 Rögzíti, hogy Károly korában az országos méltóságokat familiárisaik segítették feladataikban / az országgyűlés szerepe a törvényhozásban csekély volt, rögzíti, hogy Mátyás korában bizonyos feladatokat már fizetett hivatalnokok láttak el / az országgyűlés részt vett a törvényhozásban, és ezekkel kapcsolatban	0–4

	összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét uralkodó intézkedései tekinthetők központosításnak; a hivatalok működése megfelelt a kor társadalmi viszonyainak / az uralkodói jövedelmeknek; a rendi monarchia az Anjou-korban még csak kialakulóban volt, a Hunyadiak alatt már ténylegesen működött).	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy lényeges tényt Károly hatalomra jutásával kapcsolatban (pl. leányági Árpád-házi származása legitímálta; meg kellett küzdenie más leányági trónkövetelőkkel; meg kellett küzdenie a tartományurakkal; a pápa támogatta trónigényét; többször koronázták / kezdetben nem birtokolta a Szent Koronát), rögzít egy lényeges tényt Mátyás hatalomra jutásával kapcsolatban (pl. az országgyűlés választotta királynak; a bárói ligák kompromisszumaként jutott hatalomra; apja törökellenes sikerei tették népszerűvé; az őt segítő nagybátyját is félreállította; vissza kellett szereznie a Szent Koronát), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Károly örökösödésre, Mátyás viszont a rendek akaratára hivatkozott; mindkettőnek meg kellett küzdenie más trónkövetelőkkel; mindkettő fokozatosan erősítette meg hatalmát; mindkettő sikerrel őrizte meg / állította helyre az ország területi egységét; mindkettőjüknél a Szent Koronával történő koronázás jelentette a hivatalos elismerést).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy Károly jövedelmei jórészt regálék / bányászatból származó jövedelmek voltak, rögzíti, hogy Mátyás jövedelmei jórészt jobbágyi adók / a rendkívüli hadiadó volt, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. ez összefüggött a mezőgazdasági árutermelés fejlettségével; Károly ennek érdekében hozott bányászati reformokat, Mátyás pedig adóreformokat; Károly jövedelmének korlátja a nemesfémkincs kimerülése, Mátyásé a jobbágyság túladóztatása volt; Károly a regálékhoz királyi jogon, Mátyás az adókhöz az országgyűlés hozzájárulásával jutott; Mátyás átalakította a Károly korában létező jövedelemforrásokat – pl. harmincad / koronavám, kapuadó / füstpénz).	0–4
	E3 Rögzíti, hogy Károlyt (idősebb) fia, Lajos követte a trónon, rögzíti, hogy Mátyást törvénytelen fia / Corvin János nem követte a trónon, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindketten dinasztiaalapításra törekedtek; Károlynak sikerült a dinasztialapítás, Mátyásnak nem; Károly Árpád-házi leszármazásra hivatkozhatott / a nápolyi királyi családból származott, Mátyásnak nem voltak uralkodó ősei / római származást kreáltak humanista tudósai; Károly házassága szövetségi viszonyt erősített meg, Mátyásé az egyenrangúságot volt hivatott demonstrálni / dinasztialapítási kísérlet volt; Károly öröksége fiával tovább élt, Mátyás után azonban meggyengült a királyi hatalom).	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

1. <https://mek.oszk.hu/03200/03264/03264.htm#4>
3. Száray Miklós: Forrásközpontú Történelem 10. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest
4. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/tanulmanyi_versenyek/oktv/oktv2018_2019_2ford/tort_flap2f_oktv_1819.pdf
Borhegyi–Nánay: Történelem 10. Oktatási Hivatal, Budapest, 2021.
6. Száray Miklós: Történelem III. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2007.
Homiman's teareklám, 20. század eleje (reprodukció). Homiman Museum, 1994.
<https://www.homiman.ac.uk/object/1994.292/>
Fry's kakaóreklám, 1899. <https://www.manchesterhive.com/view/9781526118578/9781526118578.00009.xml>
7. Kossuth Lajos: A közszabadság közáldásait' a nemzetiségek is élvezzék. In: Kossuth Lajos üzenetei. Összeállította: Szabad György. Budapest, Neumann Kht. 2004. <http://mek.niif.hu/04800/04882/html/szabadku0074.html>
8. Történelem 11. Oktatási Hivatal, 2022. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_11_nat2020/lecke_05_018
Arthur Koestler: Nyílvessző a végtelenbe. Osiris Kiadó, Budapest, 1996.
9. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Simonkay: Történelem 11. Szent István Társulat, Budapest, 2021.
Németh István: A magyar–német politikai kapcsolatok történetéből. Acta Acad. Agriensis, Sectio Historiae XLI. (2013)
http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/3166/1/273-292_Nemeth.pdf
Közoktatásügyi Népbiztosság Hadsereg Propaganda Ügyosztálya. Kultura Lith-Műintézet, Bp. 1919.
10. Deutsche Welle Sergey Elkin <https://www.dw.com/de/meinung-michail-gorbatschow-ein-gescheiterter-der-die-welt-besser-machte/a-62982749>
11. https://jogkodex.hu/jsz/1950_1_torveny_7838550 <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=94609000.mec>
MTI hírek, 1944. október 18. <https://archiv1920-1944.mti.hu/Pages/PDFSearch.aspx?Pmd=1#>
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94800033.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D43>
<http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/ww2/doksi/fsznet.html>
12. Boronkai–Kaposi–Katona–Száray: Történelem 12. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2016.
13. [https://en.wikipedia.org/wiki/Homage_\(feudal\)#/media/File:Hommage_au_Moyen_Age_-_miniature.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Homage_(feudal)#/media/File:Hommage_au_Moyen_Age_-_miniature.jpg)
Sz. Jónás Ilona (szerk.): Európa és a Közel-Kelet. Egyetemes történeti szöveggyűjtemény. Budapest, 1981.
14. https://www.leo-bw.de/detail/-/Detail/details/DOKUMENT/labw_findmittel_06/labw-1-108421/%22Zeichnet%207%20Kriegsanleihe%22
<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/250099/umfrage/die-monetaere-entwicklung-deutschlands-im-ersten-weltkrieg/>
15. Széchenyi István: Hitel, 1830. Neumann Kht. Budapest, 2002.
<https://mek.oszk.hu/06100/06132/html/index.htm>
Kossuth Lajos országgyűlési beszédének vázlatja, 1847. In: Kossuth Lajos üzenetei. Összeállította: Szabad György. Neumann Kht. Budapest, 2004.
<http://mek.niif.hu/04800/04882/html/szabadku0062.html> Történelem 10. Oktatási Hivatal, 2021.
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_06_017
- Pulszky Terézia: Egy magyar hölgy emlékiratai, 1850. S. a. r. Egyed Ilona, ford.: Hortobágyi Tibor. Neumann Kht. Budapest, 2004. <http://mek.oszk.hu/04900/04925/html/mhpulszky0001.html>
16. <https://trianon100.hu/blog-cikk/ion-i-c-br-tianu-1919-augusztus-5-i-nagyszebeni-beszede>
<https://ujkor.hu/wp-content/uploads/2020/08/LA-20.08.18.C.jpg>
<https://www.sinekvilaga.hu/a-trianoni-bekeszerzodes-es-a-magyar-vasut?index=2>
https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2020/11/11_03_11_Katona_kep16.png
17. Máté evangéliuma, 16. fejezet. <https://szentiras.hu/SZIT/Mt16,13-19>
Borhegyi – Szabados: Történelem 9. Oktatási Hivatal, Budapest, 2020.
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_04_011
Száray Miklós: Történelem II. (Forrásközpontú történelem) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2006.
18. Száray Miklós: Történelem II. (Forrásközpontú történelem) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2006.